

ประเภทของการวิจัย : การวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายเป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ สภาพการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่ามีสภาพความเป็นจริงอย่างไร การวิจัยประเภทนี้อาจศึกษาแบบสำรวจ หรือแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแบบพัฒนาการก็ได้ แต่ผลการวิจัยที่ได้มักจะเป็นการตอบคำถามว่า “สภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นเช่นไร” การวิจัยเชิงบรรยายทั่ว ๆ ไปนิยมวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงประเด็นสำคัญ ๆ ของการวิจัยเชิงบรรยาย

๑. ชนิดของการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายแบ่งตามลักษณะของการวิจัยได้ ๓ ชนิดคือ การวิจัยแบบสำรวจ การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์ และการวิจัยแบบศึกษาพัฒนาการ แต่ละชนิดมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ การวิจัยแบบสำรวจ (Survey or Explanatory studies) เป็นการศึกษาปัญหาอย่างกว้าง ๆ เป็นการสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงหรือลักษณะทั่ว ๆ ไปของสิ่งที่ทำการวิจัย จุดประสงค์เพื่อทราบปัญหา และแก้ปัญหาในสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงนิยมใช้เพื่อการปรับปรุงงานหรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน หลักสูตร การสอน การวัดผล การบริหารโรงเรียน เป็นต้น การวิจัยแบบสำรวจนี้แบ่งได้เป็น ๕ แบบคือ

๑) การสำรวจโรงเรียน (School survey) เป็นการสำรวจสภาพทั่ว ๆ ไปของโรงเรียน เช่น การเรียน การสอน การวัดผล การเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ ฯลฯ ว่ามีความเหมาะสมเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นมาตรฐานเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง วางแผน หรือบริหารโรงเรียน

๒) การวิเคราะห์งาน (Job analysis) เป็นการสำรวจสภาพการทำงาน ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงาน คุณภาพของงาน ฯลฯ เพื่อช่วยในการปรับปรุงหรือจัดงานให้เป็นระบบ จัดวางตัวบุคลากรให้เหมาะสมกับบทบาทและตำแหน่ง

๓) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary or Content analysis) เป็นการสำรวจสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยอาศัยเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นหลักฐาน เป็นการวิจัยที่มุ่งสำรวจข้อบกพร่องของเนื้อหา กิจกรรม โครงสร้างของหลักสูตร บทเรียน ตำรา กฎหมาย ระเบียบราชการ คำสั่ง เป็นต้น เพื่อช่วยในการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป ทั้งยังทำให้ทราบแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

๔) การสำรวจประชามติ (Public opinion survey) เป็นการสำรวจความคิดเห็นและความนิยมของประชากรส่วนใหญ่ เครื่องมือที่ใช้มักนิยมใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์ (Interview) การสำรวจประชามติใช้มากในวงการเมือง การตลาด และธุรกิจต่าง ๆ การวิจัยประเภทนี้จะต้องระมัดระวังมากเป็นพิเศษในเรื่องของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๕) การสำรวจชุมชน (Community survey) เป็นการสำรวจลักษณะของประชากร ชีวิตความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ เจตคติของประชากร และสิ่งแวดล้อม เช่น เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ ขนาดครอบครัว การเกิด การตาย ขนบประเพณี วัฒนธรรม สุขภาพ อนามัย ที่อยู่อาศัย การศึกษา การปกครอง กฎหมาย ความเชื่อ ความคิดเห็น เป็นต้น การวิจัยชนิดนี้มุ่งนำข้อเท็จจริงนั้น ๆ มาประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงหรือแก้ปัญหาของชุมชนนั้นนั่นเอง การสำรวจชุมชนเป็นการวิจัยที่ศึกษาหลายอย่างหลายเรื่องในขณะเดียวกัน ไม่ได้จำกัดเฉพาะความคิดเห็นหรือเจตคติเพียงเรื่องเดียวเหมือนการสำรวจ ประชาชน

เนื่องจากการวิจัยแบบสำรวจมีหลายแบบ และแต่ละแบบต่างก็มีเทคนิคและวิธีการ แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงจะขอกล่าวถึงรายละเอียดของการวิจัยแบบสำรวจแบบต่าง ๆ ดังนี้

๑) การสำรวจโรงเรียน การสำรวจโรงเรียน เป็นการศึกษาสภาพการณ์ ต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ตัวอย่างการสำรวจ โรงเรียน เช่น

- การสำรวจสิ่งแวดล้อมในการเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม การเงิน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

- การสำรวจลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ สติปัญญา ความถนัด ทักษะ ลักษณะนิสัยของนักเรียน รูปแบบพฤติกรรมในชั้นเรียนหรือที่บ้าน ฯลฯ

- การสำรวจคุณลักษณะของบุคลากร ได้แก่ ครู ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับเรื่องเพศ อายุ การศึกษา รายได้ เจตคติ เป็นต้น

- การสำรวจลักษณะของกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตร กิจกรรมการเรียน การสอน การบริการ รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

(๑) ความมุ่งหมายของการสำรวจโรงเรียน การสำรวจโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการสำรวจ ๓ ประการคือ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาความต้องการ และรายละเอียดต่าง ๆ ภายในโรงเรียนนั้น

- เพื่อเปรียบเทียบสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนกับเกณฑ์มาตรฐาน

- เพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงโรงเรียน การวางแผนการจัดการศึกษาและการบริหาร

(๒) ลักษณะสำคัญของการสำรวจโรงเรียน การสำรวจโรงเรียนมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- เป็นการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจ การแก้ปัญหา หรือการวางแผนงานของโรงเรียน

- เป็นการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน ลักษณะของผู้เรียน บุคลากร และกระบวนการเรียนการสอน

- เป็นการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปตีความหมาย และประเมินผลการจัดการศึกษาในโรงเรียนเปรียบเทียบกับอดีต

(๓) ประโยชน์ของการสำรวจโรงเรียน การสำรวจโรงเรียนมีประโยชน์ที่สำคัญดังนี้

- เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการจัดการศึกษาในโรงเรียน

- เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบันและความต้องการในอนาคต

- เพื่อนำมาใช้ประเมินผลการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

๒) การวิเคราะห์งาน การวิเคราะห์งานเป็นการศึกษาเกี่ยวกับงานด้านบริหารและธุรกิจ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและวางแผนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างการวิเคราะห์งานเช่น

- ศึกษาลำดับขั้นตอนของการทำงาน สภาพการทำงาน เจตคติต่องาน

- ศึกษาอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน ค่าจ้าง และเวลาในการทำงาน

- ศึกษาความซ้ำซ้อนของงาน จุดอ่อนของงาน

ฯลฯ

(๑) จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์งาน การวิเคราะห์งานมีจุดมุ่งหมายดังนี้

- เพื่อสำรวจข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนที่ทำให้งานนั้นขาดประสิทธิภาพ เช่น การจัดบุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน เป็นต้น

- เพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้างให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่รับผิดชอบระดับต่าง ๆ

- เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานในตำแหน่งต่างๆ

- เพื่อสร้างหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ

- เพื่อใช้กำหนดแนวทางพัฒนาบุคลากรและระบบงานให้มีประสิทธิภาพ
- เพื่อช่วยในการวางโครงการอบรมบุคลากรที่ด้อยประสิทธิภาพ และบุคลากรที่จะเลื่อนตำแหน่งใหม่ที่ยังไม่มี

ความรู้ความเข้าใจการทำงานใน หน้าที่ใหม่

- เพื่อศึกษาความเหมาะสมของสถานที่การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ
- เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการโยกย้าย สับเปลี่ยน หรือเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การทำงาน

(๒) ประโยชน์ของการวิเคราะห์งาน การวิเคราะห์งานมีประโยชน์ดังนี้

- เพื่อนำมาใช้วางโครงการอบรมบุคลากรให้มีความสามารถมากขึ้น
- เพื่อนำมาใช้กำหนดอัตราเงินเดือนให้เหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่
- เพื่อนำมาใช้วางมาตรฐานเกี่ยวกับงานและตำแหน่งแต่ละตำแหน่งว่ามีหน้าที่อะไรบ้าง
- เพื่อใช้สำหรับวางโครงการเตรียมฝึกบุคลากรในแต่ละหน้า

๓) การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เอกสารเป็นการศึกษาสภาพความเป็นจริงจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงในอันที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป ตัวอย่างการวิเคราะห์เอกสารเช่น

- การวิเคราะห์วรรณคดีไทยเรื่อง พระอภัยมณี
- การวิเคราะห์แบบเรียนวิทยาศาสตร์ ชั้น ม.๑
- การวิเคราะห์แบบเรียนคณิตศาสตร์ ชั้น ป.๖

ฯลฯ

(๑) จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เอกสารมีความมุ่งหมายดังนี้

- เพื่อศึกษาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันโดยใช้เอกสารต่าง ๆ
- เพื่อศึกษาลักษณะหรือแนวโน้มของเนื้อหาสาระในเอกสาร
- เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของตำราหรือแบบเรียนต่าง ๆ ว่า สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเอกสารหรือไม่ และ

เหมาะสมกับการสอนในระดับชั้นนั้น ๆ เพียงใด

- เพื่อประเมินผลเอกสารโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดหรือเทียบกับระดับมาตรฐาน
- เพื่อพิจารณาถึงความยากง่ายของตำรา แบบเรียน หรืองานพิมพ์ต่าง ๆ
- เพื่อดูความสัมพันธ์ของเนื้อหาในเอกสารต่าง ๆ
- เพื่อพิจารณาความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงของเนื้อหาที่มีผู้แต่ง ๒ คน หรือมากกว่า ๒ คน
- เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของกิจกรรมและแนวคิดในการจัดเนื้อหาของเอกสาร

(๒) ลักษณะของการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เอกสารมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- การวิเคราะห์เอกสารเป็นการศึกษาจากเอกสารเท่านั้น
- การวิเคราะห์เอกสารเป็นการบรรยายและบอกลักษณะแนวโน้มของเนื้อหาสาระในเอกสารต่าง ๆ
- การวิเคราะห์เอกสารเป็นการศึกษาหาความจริงจากเหตุการณ์ทั้งในอดีตและ ปัจจุบัน บางครั้งจึงอาจเรียกการวิจัย

นี้อีกอย่างว่า การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

- การวิเคราะห์เอกสารจะเก็บข้อมูลส่วนใหญ่จากห้องสมุด ศูนย์เอกสารและหอจดหมายเหตุ ดังนั้นจึงมีผู้เรียกการ

วิจัยอีกอย่างหนึ่งว่า การวิจัยห้องสมุด

- การวิเคราะห์เอกสารจำเป็นต้องมีการประเมินคุณค่าข้อมูล โดยพิจารณาทั้งภายนอกและภายใน เช่นเดียวกับการ

วิจัยเชิงประวัติศาสตร์

(๓) ประโยชน์ของการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์เอกสารมีประโยชน์ดังนี้

- ทำให้ทราบข้อเท็จจริงของข้อความในเอกสารต่าง ๆ
- ทำให้เห็นข้อบกพร่องและจุดเด่นของแบบเรียนที่ใช้อยู่ในโรงเรียน

- การวิเคราะห์เอกสารจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำรา แบบเรียนหรือเอกสารต่าง ๆ กับการเรียนการสอนในโรงเรียน

- การวิเคราะห์เอกสารจะทำให้ทราบถึงลักษณะกิจกรรม และแนวความคิดในการจัดเนื้อหาของเอกสารต่าง ๆ
- การวิเคราะห์เอกสารจะทำให้ประเมินได้ว่า เนื้อหาสาระนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่

๔) การสำรวจประชามติ การสำรวจประชามติ เป็นการสำรวจความนิยมและความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปของประชาชน การวิจัยประเภทนี้นิยมใช้มากในวงการเมือง การตลาด และธุรกิจต่าง ๆ ตัวอย่างการสำรวจประชามติ เช่น

- การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๖
- การสำรวจประชามติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต กับรวมเขต

ฯลฯ

(๑) ความมุ่งหมายของการสำรวจประชามติ การสำรวจประชามติมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

- เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน อันจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น
- เพื่อต้องการจะทราบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อลัทธิการเมือง เศรษฐกิจ หรือนโยบายการศึกษาอย่างไร
- เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลทั่วไป
- เพื่อใช้จัดลำดับขั้นของการทำงาน

(๒) ประโยชน์ของการสำรวจประชามติ การสำรวจประชามติมีประโยชน์ดังนี้

- การสำรวจประชามติสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับเรื่อง que ที่ศึกษาได้
- การสำรวจประชามติใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายต่าง ๆ
- การสำรวจประชามติสามารถนำมาใช้เพื่อจัดแบบการปกครอง หรือการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

๕) การสำรวจชุมชน การสำรวจชุมชนเป็นการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในชุมชนว่ามีลักษณะอย่างไร

การวิจัยประเภทนี้มุ่งที่นำเอาข้อเท็จจริงมาประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน ตัวอย่างการสำรวจชุมชน เช่น

- สำรวจประวัติ ได้แก่ จุดกำเนิด และพัฒนาการของชุมชน เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ
- สำรวจด้านการปกครอง กฎหมาย การเก็บภาษี ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
- สำรวจด้านประชากร ได้แก่ การแจกแจงประชากรเกี่ยวกับอายุ เพศ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ ลักษณะที่อยู่อาศัย

ฯลฯ

(๑) ความมุ่งหมายในการสำรวจชุมชน การสำรวจชุมชนมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

- เพื่อศึกษาประวัติของชุมชนว่ามีพัฒนาการอย่างไร
- เพื่อศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจของชุมชน เช่น การคมนาคม อาชีพ การกระจายของชุมชน ฯลฯ
- เพื่อศึกษาวัฒนธรรมและจารีตประเพณี เช่น การอบรมเลี้ยงดูบุตร ศาสนา ฯลฯ
- เพื่อศึกษาด้านการปกครองของชุมชน เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ ฯลฯ

(๒) ประโยชน์ของการสำรวจชุมชน การสำรวจชุมชนมีประโยชน์ดังนี้

- เพื่อนำมาใช้ในการจัดรูปแบบของชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสถาบันต่าง ๆ ของชุมชน ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนั้น
- เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมงานอาชีพหรือพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
- เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับของชุมชน

๑.๒ การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์ (Interrelationship studies) เป็นการศึกษาเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงหรือตัวแปรต่าง ๆ ในปรากฏการณ์ว่ามีความแปรผันกันอย่างไร การวิจัยประเภทนี้จะทำให้ได้รับความรู้ที่ลึกซึ้งและสามารถวินิจฉัยได้ถูกต้อง ขึ้น การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์แบ่งตามลักษณะของการศึกษาได้เป็น ๓ แบบ คือ

๑) การศึกษารายกรณี (Case studies) การศึกษาแบบนี้มุ่งที่จะศึกษาปัญหากรณีเฉพาะเรื่อง เพื่อที่จะให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้งเฉพาะอย่าง โดยตัวอย่างที่ศึกษานั้นเป็นเพียงหน่วยเดียวของประชากร เช่น อาจเป็นบุคคลคนเดียว สถาบันเดียว หน่วยงานเดียว หรือครอบครัวเดียว เป็นต้น การวิจัยประเภทนี้มุ่งที่จะวินิจฉัย ทำนาย สาเหตุของกรณีหรือปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีให้แจ่มชัด โดยวิเคราะห์เหตุและผลของกรณีภายในขอบข่ายของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่กรณี นั้นเกิดขึ้น โดยศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ เช่น จดหมายส่วนตัว บันทึกต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากสถานที่ทำงาน เป็นต้น ข้อมูลที่ได้ อาจเป็นข้อมูลในอดีตหรือปัจจุบัน เมื่อผู้วิจัยได้ข้อเท็จจริงแล้ว ก็ใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะ การป้องกัน การแก้ไขต่าง ๆ ได้

๒) การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ (Causal comparative studies) เป็นการศึกษาที่มุ่งจะทราบว่าเพราะเหตุใดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นจึง เกิดขึ้น มีสิ่งใดที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ คือเป็นการวิจัยหลังจากเกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ แล้ว ผู้วิจัยพยายามหาสาเหตุที่ทำให้เกิดซึ่งอาจมีหลายสาเหตุ และเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรอิสระได้ ผู้วิจัยจึงพยายามศึกษาในเชิงเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เพื่อสืบหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลหรือปรากฏการณ์นั้นๆ ดังนั้นในการวิจัยจึงต้องพยายามตั้งสมมติฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แล้วทำการตรวจสอบและลงสรุป

๓) การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation study) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพราะในปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ อาจมีเหตุการณ์มากกว่า ๑ เหตุการณ์เกิดขึ้นและมีความสัมพันธ์กันด้วย ความสัมพันธ์ดังกล่าว จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำนายการเกิดของเหตุการณ์หนึ่ง ได้ถ้าทราบความสัมพันธ์ของอีกเหตุการณ์หนึ่ง การทำนายจะแม่นยำเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับค่าของผลการ วิเคราะห์ทางสถิติ

เนื่องจากการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์มีหลายแบบและแต่ละแบบต่างก็มี ความมุ่งหมายและวิธีการแตกต่างกัน ดังนั้นจึงจะขอกล่าวถึงรายละเอียดของการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ดังนี้

๑) การศึกษารายกรณี การศึกษารายกรณีเป็นการศึกษาที่ทำเฉพาะกับบุคคล หรือกลุ่มชนกลุ่มเดียว หรือ สถานการณ์เดียว โดยการศึกษาอย่างละเอียดด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ต้องการ ตัวอย่างการศึกษารายกรณี เช่น

- เกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ ศึกษาเกี่ยวกับคนติดยาเสพติด อาชญากร ผู้บริหารงานต่าง ๆ ฯลฯ
- เกี่ยวกับสถาบัน ได้แก่ ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

(๑) ความมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี การศึกษารายกรณีมีความมุ่งหมายดังนี้

- เพื่อศึกษาอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับหน่วยใดหน่วยหนึ่งของสังคม เช่น บุคคล ครอบครัว กลุ่มคน สถาบัน หรือชุมชน
- เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างตัวประกอบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

(๒) ลำดับขั้นตอนของการศึกษารายกรณี โดยทั่วไปแล้ว การศึกษารายกรณีจะมีลำดับขั้นตอนในการทำดังนี้

- กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นการกำหนดว่าจะศึกษาเรื่องอะไร ศึกษากับใคร และเหตุใดจึงต้องศึกษา
- การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นนี้ผู้วิจัยต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จะนำมาสรุปผล
- การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้มาวินิจฉัยเพื่อสรุปผลหรือตั้งเป็นสมมติฐาน
- หาแนวทางในการแก้ปัญหา จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะทราบว่า ปัญหานั้นมาจากสาเหตุอะไร ก็จะมองเห็น

แนวทางในการแก้ปัญหาได้โดยมุ่งแก้ที่สาเหตุหรือที่มาของปัญหา นั้น

- การติดตามผล ขั้นนี้ถือว่าเป็นขั้นที่สำคัญของการศึกษารายกรณี เพราะจะทำให้ผู้วิจัยทราบว่า แนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหานั้นได้ผลมากน้อยเพียงใด

(๓) เทคนิคที่ใช้ในการศึกษารายกรณี ได้กล่าวแล้วว่า การศึกษารายกรณีเป็นการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง วิธีการที่ใช้ศึกษานั้นมีดังนี้

- การสังเกต เป็นการศึกษาพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม
- การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสนทนาซักถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตามต้องการ
- การใช้แบบทดสอบ เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการวัด เช่น การวัดสติปัญญา วัดความถนัด ฯลฯ
- การใช้แบบสอบถาม เช่น วัดเจตคติ บุคลิกภาพ หรืออาจใช้แบบสำรวจหรือมาตราส่วนประมาณค่า
- สังคมมิติ เป็นการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม
- การให้สร้างจินตนาการ เพื่อต้องการวัดความรู้สึกหรือเจตคติต่าง ๆ
- บันทึกส่วนตัว เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลนั้น
- การทดลอง เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

(๔) ลักษณะของการศึกษารายกรณี การศึกษารายกรณีมีลักษณะดังนี้

- เป็นการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกแง่มุม ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วนและมีความเที่ยงตรงสูง
- เป็นการศึกษาเฉพาะหน่วยใดหน่วยหนึ่ง เช่น เฉพาะบุคคล กลุ่มคนหรือสถาบัน
- เป็นการศึกษาที่ใช้วิธีการหลากหลายวิธีทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นสูง
- เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณี ทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารายกรณีนี้ จะเก็บจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา ฯลฯ นอกจากนี้ยังต่อศึกษาพาดพิงไปถึงอดีตที่ผ่านมาด้วย
- ผลที่ได้จากการศึกษารายกรณีจะสรุปพาดพิงไปถึงมวลประชากรไม่ได้ เพราะเป็นการศึกษาเฉพาะหน่วยใดหน่วยหนึ่งเท่านั้น

(๕) ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี การศึกษารายกรณีมีประโยชน์ที่สำคัญดังนี้

- ทำให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพราะเป็นการศึกษาปัญหาอย่างละเอียดลึกซึ้ง
- ทำให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
- ผลที่ได้จากการศึกษารายกรณีสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้
- ทำให้ทราบรูปแบบของครอบครัว โรงเรียน สถาบัน หรือชุมชนในลักษณะต่าง ๆ กัน
- ผลที่ได้จากการศึกษารายกรณีของปัญหาเดียวกัน เมื่อมีมากขึ้นสามารถนำมาตั้งเป็นสมมติฐาน กำหนดหลักการหรือสร้างทฤษฎีได้

๒) การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ การวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ ดังตัวอย่างการวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ เช่น

- การศึกษาสาเหตุที่ทำให้รถติดในกรุงเทพมหานคร
- การศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนต่ำกว่านักเรียนชาย
- การศึกษาสาเหตุของการเข้าไปทำงานในเมืองหลวงของชาวชนบท

(๑) ความมุ่งหมายของการวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่สำคัญก็คือ เพื่อเปรียบเทียบปรากฏการณ์หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุของปรากฏการณ์นั้น

(๒) ลักษณะของการวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ มีลักษณะดังนี้

- เป็นการศึกษาผลเพื่อสืบเสาะหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลนั้น

- เป็นการศึกษาตัวแปรตามหรือผล โดยที่ไม่ได้ควบคุมตัวแปรต้น
- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบบนี้ มักจะแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม เพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน
- เป็นการศึกษาตัวแปรตามหรือผลซึ่งเกิดขึ้นก่อนแล้ว เพื่อที่จะค้นหาสาเหตุ
- เป็นการศึกษาวิจัยที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามได้

(๓) ประโยชน์ของการวิจัยเปรียบเทียบผลเพื่อศึกษาเหตุ การวิจัยประเภทนี้มีประโยชน์คือ

- เป็นการศึกษาวิจัยที่เหมาะสมกับปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์ที่มีลักษณะซับซ้อน ซึ่งไม่สามารถทำการวิจัยเชิงทดลองได้
- เป็นการศึกษาวิจัยที่ศึกษาถึงสาเหตุจึงสามารถใช้ป้องกันการเปิดปรากฏการณ์ในลักษณะเดียวกันนั้นได้

๓) การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ๒ ชนิดคือตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับค่าของผลการ วิเคราะห์ทางสถิติ ตัวอย่าง การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ เช่น

- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเกรงใจกับความเอื้อเฟื้อของเด็กไทย
- การวิเคราะห์หาองค์ประกอบของแบบทดสอบความถนัดทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ฯลฯ

(๑) ความมุ่งหมายของการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์มีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

- เพื่อบอกระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ ๒ ตัวขึ้นไป
- เพื่อประกอบการตัดสินใจ การพยากรณ์ตัวแปรต่าง ๆ โดยพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์

(๒) ลักษณะของการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
- สถิติที่ใช้มักเป็นสหสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับระดับและธรรมชาติของข้อมูล
- อาจทำการทดลองเพื่อหาเหตุผล หรืออาจทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ก็ได้
- เป็นการศึกษาวิจัยที่ยึดตามหลักของการเกิดร่วมกัน หลักของการแปรผันตามกัน

(๓) ประโยชน์ของการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีดังนี้

- ใช้ในการพยากรณ์ การวิจัยประเภทนี้สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ได้ โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ เช่นการสร้างสมการพยากรณ์ เป็นต้น

- ใช้ในการสร้างทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นจะต้องทราบถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ

- ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานบางอย่างได้ เมื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบกพร่องในการปฏิบัติกับตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง

๑.๓ การวิจัยแบบศึกษาพัฒนาการ (Developmental studies) เป็นการศึกษาที่มุ่งทราบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ เมื่อเวลาผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่ง การวิจัยแบบศึกษาพัฒนาการแบ่งได้เป็น ๒ แบบคือ

๑) การศึกษาความเจริญงอกงาม (Growth studies) เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยมุ่งอธิบายและทำนายความเจริญงอกงามที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางด้านกายภาพและพฤติกรรมทางสังคม ตลอดจนมุ่งควบคุมสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้เป็นไปตามที่ประสงค์ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง บุคลิกภาพ เจตคติ ความเชื่อ ตลอดจนคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ทางสมอง ซึ่งอาจแปรเปลี่ยนไปตามเพศ อายุ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น การศึกษาความเจริญงอกงามอาจทำได้ ๒ วิธีคือ

- การศึกษาแบบติดตามผลระยะยาว (Longitudinal technique) คือการศึกษาความเจริญงอกงามโดยเลือกศึกษาเพียงกลุ่มเดียว แล้วติดตามกลุ่มนี้ไปตลอดระยะเวลายาวเท่าที่ต้องการศึกษา การศึกษาแบบนี้มีข้อยุ่งยากในการติดตามผลและเสียเวลามากแต่ก็เชื่อถือได้มาก

- การศึกษาแบบติดตามผลระยะสั้น (Crosssectional technique) คือการศึกษาความเจริญงอกงามโดยเลือกศึกษากับเด็กหลาย ๆ กลุ่มที่มีความแตกต่างกันในอายุหรือระดับชั้นเรียน ในช่วงเวลาเดียวกันก็จะทราบลักษณะความเจริญงอก

งามในตัวแปรนั้น ๆ วิธีนี้จะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่การแปลผลอาจเชื่อถือได้ไม่ดังก และต้องระวังเป็นพิเศษในการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากร

๒) การศึกษาแนวโน้ม (Trend study) เป็นการศึกษาลักษณะเดียวกับการศึกษาความเจริญของงาน คือศึกษาเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่มีลักษณะที่เพิ่มขึ้นคือ การศึกษาแบบนี้อาศัยข้อมูลดังกล่าวมาทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์หรือตัวแปรในอนาคต การศึกษาแนวโน้มนี้อาจผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ง่ายถ้ามีเหตุการณ์ที่ผิดปกติมาแทรกซ้อน เช่น สินค้าในตลาดมีแนวโน้มที่จะขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามภาวะเศรษฐกิจปกติ แต่เมื่อน้ำมันขึ้นราคาผิดปกติ ราคาสินค้าในท้องตลาดก็จะขึ้นมากผิดปกติไปด้วย

การศึกษาแนวโน้มสามารถนำมาใช้ในการวางแผนงานของโรงเรียน ตลาดการค้า การลงทุน โรงงานอุตสาหกรรม การวิจัยประเภทนี้จึงใช้ได้ดีในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม การเมือง การศึกษา ฯลฯ

๒. ความมุ่งหมายทั่วไปของการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

๒.๑ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน

๒.๒ เพื่อหาเกณฑ์มาตรฐานและนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือวางแผนงานได้ถูกต้อง

๒.๓ เพื่อที่จะทราบความสัมพันธ์ พัฒนาการต่าง ๆ ของเหตุการณ์ในปัจจุบันและทราบแนวโน้มของเหตุการณ์ในอนาคต

๒.๔ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและนำไปใช้

๓. ลำดับขั้นของการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายมีขั้นตอนในการทำดังนี้

๓.๑ เลือกปัญหาในการวิจัย ซึ่งปัญหาในการวิจัยนั้นมักจะได้อาจมาจากผลหรือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้วิจัยต้องการทราบว่าผลนั้นหรือปรากฏการณ์นั้นเกิดจากสาเหตุใดบ้าง หรือเกิดขึ้นได้เพราะเหตุใด

๓.๒ นิยามและให้คำจำกัดความปัญหา โดยกล่าวถึง ภูมิหลังอันเป็นที่มาของปัญหา ความสำคัญของปัญหา จุดมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สมมติฐานในการวิจัย

๓.๓ การวางแผนการวิจัย เกี่ยวกับวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งของข้อมูล การสร้างหรือการเลือกเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เช่น หาความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

๓.๕ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

๓.๖ เขียนรายงานการวิจัย

๔. ข้อบกพร่องของการวิจัยเชิงบรรยาย

การวิจัยเชิงบรรยายมักจะมีข้อบกพร่องที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๔.๑ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือผู้วิจัยมักประสบปัญหาการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่เป็นตัวแทนของมวลประชากรที่แท้จริง

๔.๒ การวิจัยเชิงบรรยายมักจะได้ข้อมูลจากข้อมูลชั้นรอง ซึ่งเชื่อถือได้น้อยกว่า ข้อมูลชั้นต้น

๔.๓ การให้นิยามศัพท์เฉพาะไม่แจ่มชัด ไม่รัดกุม และมีความหมายไม่ตรงกัน

๔.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยบางครั้งด้อยคุณภาพ คือขาดความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น

๔.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไม่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล จุดมุ่งหมาย และสมมติฐานในการวิจัย

๔.๖ การสรุปผลและการพยากรณ์มีลักษณะจำกัด เพราะการวิจัยประเภทนี้เป็นการวิจัยสภาพปัจจุบัน เป็นการศึกษาความจริงเฉพาะในสภาพปัจจุบัน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงจำกัดขอบเขตของการพยากรณ์ในสภาพปัจจุบันเท่านั้น ข้อสรุปจะเป็นจริงในปัจจุบัน ช่วยแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ แต่อาจไม่เป็นจริงตลอดไป จึงต้องระมัดระวังในเรื่องของการสรุปผลให้มาก

๕. ประโยชน์ของการวิจัยเชิงบรรยาย การวิจัยเชิงบรรยายมีประโยชน์ที่สำคัญดังนี้

๕.๑ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ขึ้น

๕.๒ จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายหรือวางแผนงานต่าง ๆ ให้ไปสู่เป้าหมายได้

๕.๓ เป็นการวิจัยที่เหมาะสมกับทางสังคมศาสตร์มาก เพราะจะได้รายละเอียดชัดเจนแน่นอน

๕.๔ ผลการวิจัยช่วยให้สามารถมองเห็นแนวโน้มของเหตุการณ์ในอนาคตได้

๕.๕ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ของสภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานให้ดีขึ้น

ที่มา : เอกสารประกอบคำสอนเรื่อง "ประเภทของการวิจัย" โดย รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์

<http://www.watpon.com/Elearning/res๑๕.htm>